

A D

NEAPOLITANAM URBEM

Prænimis illustrem, fidelem prænimis,

ENCOMIUM

De prodigioso

INCLYTI MARTYRIS

JANUARII SANGUINE

COLLIQUESCENTE, EFFERVESCENTE.

Ad illud Psalmi 71. *Pretiosus sanguis eorum coram ipso.*

Juxta Hieronymi
translatio-
nem.

Operi felici
citer omni-
namur.
Tertul. I.
de Idolola.
c. 15.

Exod. 12.
Sanguinis
vasculum
ad januam
pro felici
symbolo,
& a sylo
Hebraic
fuit.

Jani virga
ad noxas
propellend
as & lu
men accen
tendum,

E Te, ô Neapolis, cum Psalmodo alloquar Rege, qui quanto in pretio esset apud Deum extiturus prodigiosus JANUARII tui crux prodige effusus, paucis in primis vaticinabatur. Esto, grati animi monumentum hoc sit ab Hispano incola aris appensum tuis, nostra tamen res agitur, dum nostro Operi de Martirio sic bene consulimus, & feliciter ominamur, unum illi ad januam appingentes auspiciatissimum tanti Martyris Encomium sanguine prodigiis noto tam bellè purpurissatum. Nonne janua à Jano dicta, & à Jano JANUARIUS, quasi janua potens, ac prælustris janitor? Nullus profecto Januario tuo janua potentior, illustrior janitor nullus. Constat, pleraque Numinis, inha quidem, limini præsuisse, ne quid omnino inibi committeretur; Janum quidem janua, Limentinum liminibus, Forculum foribus, Cardam cardinibus, &c. Apage isthac; unus nobis inclitus Januarius, strenuus inanum Deorum contemptor, si janua operis nostri adfuerit præses, satis illa tuta, satis munita erit, atque domus tota satis religiose consecrata.

II. Limina felici symbolo insignita integrum domui felicitatem portenderunt. Immunes inde à percussore Angelo Israelitas limen Agnino sanguine intinctum olim redidit Exod. 12. *Videbo sanguinem: nec erit in vobis plaga disperdens.* Imò non male pugnare plenum, de quo eodem Capite vers. 22. *Fasciculum hyssopi tingite in sanguine, qui est in limine:* nam pro limine, Hebraicum saph extat, quod non limen solum, sed & Vas significat. Unde cum Chaldaeo transferas: *Cum sanguine, qui est in vase.* Sic procul illinc infusa omnia, faustissima omnia fuere. Certè faustiora nobis erunt, si ipsa operis nostri limina vivido, & ebulliente Januarii cruce religiose intingantur, appositis ad januam

Vasculis

Vasculis pretiosiore sanguine plenis. Decantatissima illa est Jani virga ex alba spina, quam Cranæ dono dedit adversus Strygum incantamenta, & noxas à foribus propellendas, è qua lumen thalamis accendebatur, ut Ovidius cecinit VI. Fastorum. Pontificia Januarii nostri virga mirè candicans inter pungentes Martyrii spinas sanguinem stillantes, pro insigne accipienda, qua noxas omnes procul à limine arceamus lumenque universæ frumentaræ nostræ abundè accendatur, ut tota conspicua appareat, atque radiosa. Sunt enim Martyres, ut aureo Chrysostomi ore dicam, *multis Solibus illustriores, & rivi sanguinis ex illorum corporibus diffuentes croceis radius Solis exorientis per miles.* Quid si totum Solis jubar intra vitrei vasculi concludatur angustias? O quād valide exaccuitur ad illuminationem! Noemus, magnus ille Patriarcha (quem verum Janum fuisse, pervulgatum est) fenestram in Arca ex Dei præscripto affabre elaborasse dicitur Gene. 6. Chryssostomam fuisse ad aquas prohendas, & lucem admittendam, Magister Historiæ Scholastica serio arbitrat: Hebrei verò lapidem quendam pretiosum, velut Carbunculum, rubenti splendore suo totam Arcam illustrantem cōminiscuntur. Favet aliquatenus vox Hebreæ Sohar, & Græca Diaphanus, quæ pro fenestra sufficit, & rem pellucidam ex vitro, crystallo, sive quovis alio lapide speculari significat. Oleaster lucernam vertit, ut ipse putat, genuinè.

III. Scilicet fenestram nostro operi apponimus vitream, crystallinam, pellucidam, rubentem, rutilamque ad instar pretiosissimi carbunculi; ampullas nempe colliquescente JANUARII cruce plenas ad lucem affatim recipiendam. Quod respexisse dixerim magnum Vaticinatorem Isaiam cap. 54. 12. *Ponam jaipidem truphagula tua.* Vatablus legit: *Fenestras tuas è crystallo faciam;* vel potius ex transparenti lapide illo, qui est (ut Hieronymus ibi observat) *clementer, quasi mixto cruce, subrutilans.* In postreina illa Vesuviani montis conflagratione, quæ ultimam Neapolitano Regno cladem minabatur, cum fœdissima nubes omnino Solem condidissent, & nox visa esset celerius maturasse, statim atque Januarii sanguis gestandus per Urbem, ex ara maxima efferri cœpit, fenestra, quæ supra januam patet, repente emicuit, clarissimè collistrata non alio potius fulgentissimi Apollinis jubare, quam Januarii cruce. Ecce igitur unde ipsa Operis nostri lumen auspicatissima sunt: ecce unde integra felicitas, & multa illi lux affunditur: ecce unde præmium opera sit à Januarii sanguine, qui *pretiosus coram Deo est.*

IV. Nunc verò, ut ad id, quod institueram, redeam, redeant ad te, ô Neapolis, coronati Psalmographi ad lyram modulantis verba. *Pretiosus sanguis eorum coram ipso.* Non P. 71. 14. Neapolis non ab aliis potius ejus magnilibus, quam à Januarii cruce di- laudanda. *S. Grego.* *Nysse. Ora.* *i. in LXX.* *Marty.* *Sive Conditores Urbis enumerare oportet, sive genera colonie incolarum celebrazione, sive bellicæ manus res benè gestas nostris narrationibus adjicere: trophaea, prælia, fortiumque facinorum miracula; procul hæc absint à nostro cætu. Erubescit enim Christianus jermo ab iis rebus, quæ à fide aliena sunt, tribuere commendationem &c. Mih ad ornatum miracula Martyrum sufficiunt. Profecto vel unius strenuissimi Martyris Januarii miraculosus sanguis, quo augustè ditescet, ô fortunatissima Neapolis, sat superque est festiva Davidis Musæ pro magna encomiorum tuorum segete, quasi nihil tibi potius, & antiquius, nihil undequaque pretiosus. *Pretiosus Sanguis eorum coram ipso.**

V. Verba attentiæ penitanda. Etenim pro, eorum, in Gallicano Psalterio, & apud Arnobium sufficitur *ejus*: quasi sanguis unius, multorum etiam sanguis appelletur. Quod de Christi etiam cruce divinissimo Isaia prædicebat cap. 63. *Aspersus est sanguis eorum super vestimenta mea.* Dicturus erat, *sanguis ejus*, cum de illo loquatur, quem profudit Christus in torculari Crucis; & arcane dixit, *sanguis eorum*, id est, hominum, ut ostendat, in eorum utilitatem totum effusum, & quandoque futurum ut à suis ad nostras transiret venas ex Eucharistico vasculo. Unde Hebraicè est, *aspersa est nitscham*, id est, *P. Ildeph. de Flores de Agone Martyr.*

b 3

excellentia

Ovid. 6.
Facto.
Chrysost.
Hom. de
Machab.
Structure
nostræ lu-
men accen-
ditur ex Ja-
nuarii cruce
re solari,
radioto.
Gene. 6. 16.

Fenestram
illi apponi-
mus virreæ
rubentem,
rutilam.
Oleast.
Isai. 54. 12.
S. Hiero.
P. Recipi-
tus in suo
de Vesuvia-
no incen-
dio. Nuncio
fol. 42.

S. Grego.
Nysse. Ora.
i. in LXX.
Marty.

Sanguis,
quem lau-
damus, &
Januarii est,
& Neapoli-
tanorum.
Isa. 63. 3.

excellentia eorum; quippe in hoc sanguine nostra consistit vita, atque adeo omnis excellentia nostra. Sanguis certe, quem commendo, unius Januarii est, sed est quoque Neapolitanorum, ut qui eum tot abhinc retrò actis sacrulis ex profuso tutelaris sui dono pacatissimè possideant. Ultrò sanguis hic se se vobis destinavit, o Neapolitani Cives: vester igitur est, et si à Januario effusus, quod fusus ab ipso sit, non ut in terram projectus terra absorberetur, sed ut à suis ad vestras transfunderetur venas, & in vestro, quasi in suo, clausus corpore perennaret, vividus efferveret, & adhuc spirans pro patrocino vestro, pro vita, pro augusto excellentia vestra. Siracidem hic Jesum sub-

Eccles. 33.31.
Januarius
fidelis Nea-
politanorum
servus
loco anniq;
& sangu-
nis haben-
dus.

Corne. Jan-
fe.

Aristot.

Zacha. 2.5.
Theodor.
Arca fe-
ris erat tota
Ierosolymæ
gloria, sic
Neapoli Ja-
nuarius.
1.Reg. 4.21.
Pf. 25.8. &
Pf. 62.3.

Vascula Ja-
nuarii san-
guine ple-
na instar
cordis &
jecoris
Neapoli ex-
tant.

Genebr.
Sanguis
pro morte;

Et 1.1.1. Am-
ma carnis in sanguine est. Ubi Hebreæ: Omnis anima carnis, sanguis suus est. Ac Deuter. 12.23. Sanguis pro anima est. Una enim, eademque vox nephes, & animam, & vitam, anhelitum, & sanguinem significat. Unde, effundere sanguinem, perinde est, atque ponere, vel profundere vitam, sive mortem subire, ut Virgilius canit, purpuream. Quod Isaías de Christo prædictus cap. 53. Si posuerit pro peccato animam suam: nonnulli legunt:

Si sanguinem suum fuderit. Et Philo Judeus, cum de victimis loqueretur, animam, inquit, quodam modo libare videmur sanguine. Expende modo, quo jure pretiosus dicitur, & quanto in pretio haberit, Januarii crux. Etenim dum ille sanguinem semel fudit, semel vitam profudit, & mortem semel obiit purpuream pro Deo, pro religione. O quam pretiosa haec Mors in conspectu Domini! Sed communis mortis reliquorum Martyrum pretiosa, pretium adaugit Januarius eximium. Notum illud est, perspectissimum, statumque miraculum, quod saepe hisce oculis haui: quoties Januarii sanguis educitur, & ejusdem Capiti apponitur, toties liquefcere, & ebullire, liquefactumque, & ebullientem perficere, quoad usque subtrahatur à capitibus conspectu. Quid hoc, quæso? Utique Januarii sanguis quasi ad fontem resiliens, unde scaturit, præstat iterum, ac sapienter profundi: & toties quodammodo prodigè effundi dixeris, quoties colliquescit, & effervescit veluti redivivus ad novam sui effusionem, & vita profusionem. Quamvis vita servatur, sanguis unus animatur, & fert, Aristoteles obseruat lib. 3. de Histo. Anima. cap. 19. Fervet Januarii crux, quasi vividus, quasi animatus: toties vitam viderit resumere, quoties liquefcere, & ebullit, & toties illam ponere pro Christo ad Republicam incolumente, quoties gelatus concrevit, semoto capite, velet noviter obruncato. Ecce unde pretiosior appetet Januarii sanguis, ab iterata saepe prodiga sui effusione, non reali, sed mystica, per quam multoties se ipsum, vitamque suam Deo quodammodo libat; Animam quodammodo libare videmur sanguine.

VI. Quid si illud addiderim, o Neapolis, Januarii sanguinem perennare in medio tui cum suo fonte perenni, & scaturiente, qui instar proprii cordis, sive jecoris tibi sit ad vitam confovendam, sanctitatis decus, & gratiam cumulandam? Calor profusus ab origine facit ne sanguis gelet, ajebat Aristoteles lib. 2. de parti. animal. cap. 9. Quid si dicam, Januarii sanguinem liquefcere, & ebullire ob calorem à suo fonte profluentem, cui videtur tunc adjungi, ut tu sanguine una cum fonte frui dicaris? Præfustum audi Zachariam, qui de futura Jerosolymæ Urbis amplitudine civium frequentia, ac religioso Dei cultu vaticinaretur, arcane illud, & ex re intertextus divino nomine: Ego gloria in medio tui. Quod Theodoreus sic appositi exponit: Illustum, & admirandam Urbem reddam, ut ejus gloria per omnem Orbem terrarum pervageatur. Certe gloriam Dei, à qua Jerosolyma gloriose prædicatur, nullam aliam fuisse docti autumant Interpretes, præter venerandam illam federis Arcam cum suo aureo Propitiatorio, quod erat sublime Dei solium prodigiis celeberrimum, & solet in sacris Litteris Gloria Domini appellari. Quid fæderis Arca, quid aureum illud Propitiatorium, si cum sacris Januarii ossibus, ac prodigioso componatur crux? In his, uti in prædictive omnipotentia ærario, ac divini oris munificientia thesauro, longè excellentiori modo gloriose appetet Deus, Deique gloria eleganter expressa clarius promicat è medio tui, teque principem in toto Orbe terrarum felicissime præfert. Ego gloria in medio ejus. Non his insisto; progredior.

VII. Nam pro gloria, Hebraicè subest altæ sententia vocula chabod, quæ, & animam designat, easque animæ partes, in quibus vita maximè viger: Cor, nempe, ac Jecur, ut ex pluribus inspiratis liquet testimonii. Unde sic efferas Zacharia verba: Ego anima, ero cor, ero jecur in medio ejus. Tam cor, quam jecur, duo fontes sunt, in quibus sanguis interfluit calidè vividus ad corporis alimentum, & vitam sustentandam. De corde Plinius hæc explorator eximus lib. 11. cap. 37. In corde mens habitat. Ex hoc fonte duas grandes venæ in priora, & terga discurrent, sparsaque ramorum serie per alias minores omnibus membris vitalem sanguinem rigant. De jecore autem: Jecur nulli est, nisi sanguinem habentibus. Accipit hoc à corde cui jungitur, funditque in venas. Quid subinde? Evidem duo illa vascula vitrea, in quibus Januarii sanguis religiosè asservatur, vivide liquefcit, atque effervescit, ad instar esse cordis, & jecoris Neapolitanae Urbi, serio autumaverim. Ut enim à corde, à jecore sanguis in omnium membrorum nutrimentum diffunditur, ita, & binis illis ampullis crebra totius Neapolis præsidia, ac multiplex gloria derivantur, ut merito proclamare possit Deus ipse in Januarii sanguine tantopere gloriosus: Ego gloria, cor, & jecur in medio ejus: & Neapolitana Urbs suum illum eundem sanguinem appellare, qui Januarii sui sanguis est. Pretiosus sanguis eorum, & sanguis ejus, co-ram info.

VIII. Ceterum, qua ratione pretiosus? Placet in primis Gilberti Genebrardi glossa illa: Pretiosus sanguis, id est, Mors; ut in Ps. 115.15. Pretiosa in conspectu Domini Mors San-

ctorum ejus. Sanguinem pro anima, sive vita ipsa usurpari in Sacris, & humanioribus literis confessa res est, Vitam cum Sanguine fudit, Poëta cecinit. Et Levi. 17.11. Anna carnis in sanguine est. Ubi Hebreæ: Omnis anima carnis, sanguis suus est. Ac Deuter. 12.23. Sanguis pro anima est. Una enim, eademque vox nephes, & animam, & vitam, anhelitum, & sanguinem significat. Unde, effundere sanguinem, perinde est, atque ponere, vel profundere vitam, sive mortem subire, ut Virgilius canit, purpuream. Quod Isaías de Christo prædictus cap. 53. Si posuerit pro peccato animam suam: nonnulli legunt:

Toties Ja-
nuarius
mortem
obire vide-
tur purpu-
reum, quo-
ties ad ca-
pitum fui
conspicuum
liquefici, &
ebullit ejus
crux.

Aristo.

Philo ubi
supra:
Januarii
crux Do-
minici &
mulus cru-
oris semel
in Cruce,
ac saepe in
Eucharistia
profusi.

Matth. 26.
Marc. 14.
Luc. 22.
Bellar. lib.
1. de missa
c. 12.
Apoc. 5.
Apoc. 21.

S. Bernar.
in ser. de
tribus mix-
turiis.

S. Nazian.
orat. de Re-
furr.

Semel Ja-
nuarii san-
guinis crue-
ter fuisus,
sæpe in-
cruenter
effunditur.

IX. Subinde, usque adeo pretiosum extare, reor, Januarii crux, ut videatur perfectè a mulari Dominicum infiniti pretii sanguinem. Semel in Cruce cruento modo effusus à Christo est; sed frequenter in Eucharistia Sacrificio incruenter effunditur: & quasi in Crucis ara liquidus fluit, ac si cruento modo saepissimè profundi gestiat. Hoc illud est, quod Jesus ipse expressit Eucharisticum Sacramentum instituens: Hic est sanguis meus novi Testamenti, qui pro multis effundetur. Græcè præsentis est participium: Qui pro multis effunditur. Ad quæ verba eminentissimus Bellarminus sic sapienter, & subtiliter: Dicitur sanguis fundi, dum in specie liquida in calice collectus offertur Deo, ac deinde in eadem specie funditur in ora sumendum. Contemplare Agnum illum Apocalypticum viginti quatuor Senioribus stipatum, quorum singuli singulas Phialas præ manibus habebant, si non vitreas, aureas tamen ex illo forsan auro affabré factas, de quo Apoc. 21. Civitas aurum mundum, simile vitro mundo. Quorsum istiusmodi Phialæ? Porro Seniorès illi ad Ecclesiæ Christianæ Sacerdotes spectabant, quorum insigne sacra Phiala est, sive Calix, quo Christi fluidus, & effervescentis colligitur sanguis: hunc fumum semel in Cruce Agnus immaculatus effundere gestit saepissimè, dum in Eucharistico Sacrificio toties profundit. Idcirco Agnum apparuisse, Joannes testatur, sicut tanquam occisum: quasi Judæis iterum fodiendas manus, & pedes ultro tradaret, ait mellifluus Abbas spectrum illud illustrans: Fodiendas expone Judæo manus tuas, & pedes tuos; utique ut sanguis fluat. Ut enim delicatè aiebat S. Gregorius Nazian. in prima Eucharistia institutione non Judæorum impetum expectavit Dominus, sed consilio suo anteverit, & ariano sacrificii genere se ipsum pro nobis hostiam obtulit, & victimam immolavit Sacerdos simul existens, & Agnus Dei? Hunc eundem Judæorum impetum, quam tunc præoccupavit, iterat saepe, dum saepe sanguinem fundit, quatenus in specie liquida in calice collectus offertur Deo. Mentem jam ad Januarii crux reducamus.

X. Constat, ex ejus præscripto ad martyrium properantis obruncandi, collectum in phiala sanguinem illum fuisse, qui ex dissecto capite in terram largè profluxit. O inaudita Martyris solicitude! Si vitam profusurus pergit non nisi usque ad redivivam corporis redintegrationem resumendam, quid si sanguis absumatur à terra absorptus? Cur non sat illi fuisset, si sacram ejus corpus sumptuosius conderetur, colereturque religiosus, ut nunc conditur, ac colitur? Quam ob rem tanta ei cura de sanguine affervando? Consultissimè id peractum reor, & arcane admodum; ut quam sit Dominicæ sanguinis mulus Januarii crux portendatur, Semel cruento modo effusus, incruento effunditur; dum in specie liquida in calice collectus offertur Deo. Carnificis impetum, quoad potuit, præoccupavit præpropera illa cura: eundem impetum piissimè iterare videtur quoties in ampullis colliquescit, ebullitque ad capitibus conspectum, quasi præficiens iterum ac saepe cruenter effundi ex iterata toties detrunctione. Nempe sic